

## บทความวิจัย

การเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาลในช่วงสถานการณ์การระบาด  
ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019:

## กรณีศึกษารายวิชาการวิจัยเบื้องต้นทางการพยาบาล

Learning of Nursing Students during the COVID-19 Pandemic:  
A Case Study in an Elementary Nursing Research Subjectทัชมาศ ไทยเล็ก<sup>1\*</sup> ปราณี คำจันทร์<sup>1</sup> สมณันท์ ทศนีย์สุวรรณ<sup>2</sup>  
Tutchamat Thailek<sup>1\*</sup> Pranee Khamchan<sup>1</sup> Samonnan Thasaneesuwat<sup>2</sup><sup>1</sup>อาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา<sup>1</sup>Lecturer, Faculty of Nursing, Prince of Songkla University, Songkhla, Thailand.<sup>2</sup>ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา<sup>2</sup>Assistant Professor, Faculty of Nursing, Prince of Songkla University, Songkhla, Thailand.

\*ผู้รับผิดชอบหลัก: tutchamat.t@psu.ac.th

\*Corresponding author: tutchamat.t@psu.ac.th

Received 3 April 2023 • Revised 10 July 2023 • Accepted 17 July 2023

## บทคัดย่อ

**วัตถุประสงค์:** วิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาประสบการณ์การเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาลที่เรียนรายวิชาการวิจัยเบื้องต้นทางการพยาบาลในช่วงสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 **วิธีการ:** เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสนทนากลุ่มจากนักศึกษาพยาบาลจำนวน 25 ราย วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา และใช้เกณฑ์ของลินคอนและกูปาสำหรับความน่าเชื่อถือของข้อมูล **ผลการศึกษา:** การเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาล ประกอบด้วย 4 ประเด็นหลัก ดังนี้ 1) การเรียนรู้จากรายวิชา ได้แก่ 1.1) เรียนรู้กระบวนการวิจัย 1.2) เรียนรู้และพัฒนาทักษะการสืบค้นข้อมูลหลักฐานเชิงประจักษ์ และการอ้างอิงข้อมูล 1.3) เรียนรู้การทำงานเป็นทีม 1.4) เรียนรู้การทำงานด้วยความรอบคอบ และ 1.5) เรียนรู้การฝึกใช้ภาษาอังกฤษมากขึ้น 2) สิ่งที่น่าสนใจในการเรียนวิจัยให้ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย 2.1) ความรับผิดชอบของตนเอง 2.2) การช่วยเหลือจากเพื่อน 2.3) การสนับสนุนจากอาจารย์ที่ปรึกษาประจำกลุ่ม 2.4) การได้รับคำแนะนำจากรุ่นพี่ 2.5) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และ 2.6) สื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย และ 3) ความท้าทายในการเรียนรู้ ได้แก่ 3.1) ไม่มีพื้นความรู้กระบวนการทำวิจัยและการใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูล 3.2) ข้อจำกัดด้านเวลาเรียน 3.3) สัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่เสถียร 3.4) ความยุ่งยากในการนัดทำงานกลุ่ม 3.5) มลพิษทางเสียง และ 4) การแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการเรียนรู้ ได้แก่ 4.1) ร่วมทำงานกลุ่ม 4.2) เพื่อนช่วยเพื่อน 4.3) ศึกษาด้วยตนเอง 4.4) ปรับการเรียนในห้องเรียนสำหรับหัวข้อที่ซับซ้อน และ 4.5) เพิ่มเนื้อหา/เวลาเรียนในหัวข้อยาก **สรุป:** ผลการศึกษานี้สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการจัดการเรียนรู้ในรายวิชา อื่น ๆ ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

คำสำคัญ: วิจัยเบื้องต้นทางการพยาบาล; นักศึกษาพยาบาล; โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

## Abstract

**Objectives:** This qualitative study aimed to explore the learning experience of nursing students studying an Elementary Nursing Research subject during the COVID-19 pandemic. **Methods:** The data were collected through focus group interviews from 25 nursing students. Trustworthiness was established in accordance with the Lincoln and Guba criteria. **Results:** The findings were composed of 4 themes: 1) learning from subject which consisted of 1.1) learning how to process research 1.2) learning how to search for credible empirical evidence and mastering the citation skills 1.3) learning teamwork skills 1.4) learning systematic work skills, and 1.5) learning to practice using the English language more frequently 2) The findings regarding success in studying research were 2.1) self-responsibility 2.2) help from friends 2.3) support from advisors 2.4) advice from senior students 2.5) patterns of teaching, and 2.6) modern learning materials. 3) The challenges encountered in the learning process were as follows: 3.1) lack of basic research knowledge and data analysis program 3.2) limited time 3.3) the internet connection was unreliable 3.4) difficulty in working, and 3.5) noise pollution. 4) The proposed problem-solving strategies to be employed in order to deal with the obstacles to the learning process in this course were as follows 4.1) group work 4.2) engaging in peer-assisted learning 4.3) self-study 4.4) provision of face-to-face classroom instruction, and 4.5) extending the duration of the course and simplifying the study contents. **Conclusions:** The results of this study can be used as a basis information that could prove useful in the management and development of other subject courses.

**Keywords:** elementary nursing research; nursing students; COVID-19

## ความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นปัญหาสุขภาพระดับโลกได้ซึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 องค์การอนามัยโลกได้ประกาศอย่างเป็นทางการให้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นโรคระบาดทั่วโลก (pandemic outbreak) จากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จำเป็นต้องมีมาตรการในการควบคุมการระบาดที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนในสังคมเข้าสู่ยุคความปกติใหม่ (new normal)<sup>1</sup> จากสถานการณ์การระบาดของโรคส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา ซึ่งต้องมีการพัฒนาและผลิตบัณฑิตออกไปได้อย่างต่อเนื่องที่มีคุณภาพสอดคล้องต่อความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต

จากสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้นักศึกษาพยาบาลไม่สามารถรวมตัวในสถานศึกษาได้ ประกอบกับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์มีนโยบายและแนวปฏิบัติการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ปีการศึกษา 2564 โดยงดการจัดการเรียนการสอน

ในชั้นเรียนทั้งหมดและจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานหรือไฮบริด (hybrid learning) การเรียนการสอนแบบออนไลน์ หรือการเรียนการสอนรูปแบบอื่น ๆ<sup>2</sup> เพื่อหยุดห่วงโซ่การระบาดที่เพิ่มความรุนแรงมากขึ้น รวมถึงการเว้นระยะห่างทางกายภาพและทางสังคม ทั้งนี้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญต่อการบริหารจัดการเรียนการสอนนั้นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบหรือวิธีการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อที่เกิดขึ้น การใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล จึงเป็นทางเลือกหนึ่งในการจัดการปัญหา ซึ่งทั้งอาจารย์และนักศึกษาต้องมีปรับตัวให้เข้ากับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (digital technology) เพื่ออำนวยความสะดวกในการติดต่อสื่อสารที่รวดเร็วอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการใช้อินเทอร์เน็ตและสื่อออนไลน์จึงเป็นช่องทางหลักในการสื่อสาร<sup>3</sup>

สำหรับการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ในรายวิชาการวิจัยเบื้องต้นทางการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ ซึ่งจุดมุ่งหมายในรายวิชาคือ ผู้เรียนสามารถกำหนดปัญหาวิจัย ทบทวนวรรณคดี เรียนรู้ระเบียบวิธีวิจัย วิเคราะห์แปล

ความหมายข้อมูลรวมทั้งประเด็นจริยธรรมในการวิจัยสามารถเลือกสรรผลงานวิจัยเพื่อนำมาใช้ในการพยาบาล ตลอดจนสามารถเขียนและนำเสนอโครงการวิจัยได้ ในช่วงที่มีการระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อป้องกันโรคติดเชื้อ จึงมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์ร่วมกับการเรียนในห้องเรียน ซึ่งแตกต่างกับการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาวิจัย ของปีการศึกษาที่ผ่านมา คือ การบรรยายแบบมีส่วนร่วมในห้องเรียน ร่วมกับการมอบหมายงานให้ทำแบบฝึกหัด การเขียนรายงาน และการนำเสนอโครงการวิจัยร่วมกับการวิพากษ์ เพื่อการเรียนรู้ร่วมกันในชั้นเรียน การจัดการเรียนการสอนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 นั้นได้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทมากขึ้น เพื่อหยุดการระบาดของโรคที่เพิ่มมากขึ้น รวมไปถึงการเว้นระยะห่างทางกายภาพและทางสังคมซึ่งการใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลจึงเป็นทางเลือกหนึ่งในการจัดการปัญหาดังกล่าว ด้วยวิธีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการสร้างสิ่งแวดล้อมที่หลากหลายสร้างปฏิสัมพันธ์ในการเรียนระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีการคิดวิเคราะห์ มีทักษะการสื่อสาร มีกระบวนการทำงานเป็นทีม สร้างความกระตือรือร้นในการค้นหาข้อมูล จนกระทั่งเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (self-directed learning) เช่น การเรียนแบบบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ (e-learning) ระบบการเรียนการสอนบทเรียนผ่านทางระบบการจัดบทเรียน (learning management system: LMS) การใช้ชีวิตทัศนคติการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และการใช้สื่อมัลติมีเดียในการถ่ายทอดเนื้อหาผ่านหนังสืออิเล็กทรอนิกส์<sup>4,5</sup> เป็นต้น

การเรียนการสอนแบบออนไลน์ร่วมกับการเรียนในห้องเรียน ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลายเนื่องจากผู้เรียนได้รับการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์<sup>6</sup> เช่น การใช้บทเรียน e-learning การใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน<sup>5</sup> ระบบการเรียนการสอนบทเรียนผ่านทาง LMS และการใช้ชีวิตทัศนคติ<sup>7</sup> พบว่า 1) ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยการค้นหาความรู้จากแหล่งข้อมูลที่กว้างขวาง จนเกิดการคิดวิเคราะห์จากการเชื่อมโยงความรู้ 2) ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการสื่อสาร และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นจากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในชั้นเรียน 3) ผู้เรียนสามารถทบทวนเนื้อหาฝึกทำแบบฝึกหัดได้หลายครั้ง อีกทั้งส่งผลให้ผู้เรียนมีคะแนนทางการเรียนที่ดีขึ้น และเกิดความพึงพอใจในระดับมาก<sup>8,9</sup> สำหรับการจัดการเรียนการสอนรายวิชาวิจัย ในช่วงที่มีการระบาดของโรค ได้แก่ 1) การเรียน

ผ่านสื่อออนไลน์ในระบบซูม (Zoom) หรือเว็บเอ็กซ์ (Webex Meetings) ซึ่งผู้เรียนสามารถสนทนาและโต้ตอบกับผู้สอนได้อย่างทันที 2) การศึกษาเนื้อหาจากวีดิทัศน์บันทึกการสอนผ่านระบบทาง LMS 3) การทำแบบฝึกหัด เช่น การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสังเกตจากสถานการณ์จริง และฝึกทำแบบฝึกหัดการประเมินค่างานวิจัย 4) การมอบหมายงานรายกลุ่มโดยให้ผู้เรียนใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสืบค้นข้อมูลที่ทันสมัยในการทบทวนวรรณกรรม การเลือกใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ รวมถึงการเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลในการเขียนโครงการวิจัย 5) การมอบหมายงานรายบุคคลให้ผู้เรียนฝึกทักษะการสืบค้นข้อมูล โดยเขียนเอกสารอ้างอิงตามรูปแบบ APA ภาษาไทย 1 ฉบับ และภาษาอังกฤษ 1 ฉบับ 6) การฝึกปฏิบัติการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ และ 7) การนำเสนอโครงการวิจัยจำนวน 2 ครั้ง และร่วมวิพากษ์ เพื่อแลกเปลี่ยนประเด็นการเรียนรู้กับผู้เรียนกลุ่มอื่น ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ในรายวิชา ซึ่งการจัดการเรียนการสอนในรายวิชา นี้ เป็นแบบออนไลน์ร่วมกับการเรียนในห้องเรียนซึ่งได้จัดขึ้นเป็นครั้งแรกถือเป็นรูปแบบใหม่ และประสบการณ์ใหม่ที่มีความท้าทายทั้งอาจารย์และนักศึกษาที่ต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับการใช้เทคโนโลยีอย่างเท่าทัน

นอกจากนี้ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการเรียนคือการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับลักษณะผู้เรียนในปัจจุบัน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วม สามารถยืดหยุ่นได้ เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีการทำข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้เรียนและผู้สอน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติ อย่างไรก็ตามมีจุดด้อยของการเรียนออนไลน์ร่วมด้วย ได้แก่ 1) มีการมอบหมายงานเพิ่มขึ้น<sup>10</sup> 2) สภาพแวดล้อมในการเรียนไม่เอื้ออำนวย เช่น มีเสียงดังรบกวน<sup>11</sup> 3) สัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่เสถียร<sup>8,12</sup> 4) ด้านจิตใจ คือ ความเครียด กังวลกับการเรียนรูปแบบใหม่ เกิดความอ่อนเพลียเมื่อยล้า<sup>13,14</sup> เป็นต้น รูปแบบการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์พิเศษดังกล่าว จึงต้องมีการวางแผนในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ โดยให้ผู้เรียนต้องมีความรับผิดชอบ มีวินัย มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน<sup>15</sup> ตั้งใจเรียนเพิ่มขึ้น และพยายามหาคำตอบด้วยตัวเอง จากการศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ตหรือแหล่งข้อมูลอื่น ๆ<sup>16</sup>

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนช่วงในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ

ไวรัสโคโรนา 2019 ส่วนใหญ่ศึกษาประสบการณ์การเรียนรู้ของนักศึกษาในรายวิชาปฏิบัติ เช่น รายวิชาผดุงครรภ์<sup>213</sup> รายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ<sup>217</sup> นอกจากนี้ยังศึกษาเกี่ยวกับประสบการณ์การถูกกักตัวเพื่อป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรค<sup>18</sup> และยังมีการศึกษาเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนรู้แบบไฮบริดในรายวิชาชุดวิชาสถิติและการวิจัยในการจัดการสุขภาพ สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา<sup>9</sup> ซึ่งจะเห็นได้ว่างานวิจัยจะศึกษาประสบการณ์การเรียนรู้ในรายวิชาปฏิบัติระดับอุดมศึกษาและการศึกษารายวิชาวิจัยในระดับบัณฑิตศึกษา รวมถึงการศึกษาประเด็นการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาลในเชิงลึกยังมีการศึกษาน้อย ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ผลการศึกษาที่ได้จะเป็นข้อมูลที่สำคัญเพื่อให้อาจารย์ผู้สอน ทีมผู้บริหารด้านการศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าใจกระบวนการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาลต่อการจัดการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ ซึ่งจะช่วยในการนำไปพัฒนาส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาการวิจัยและรายวิชาอื่น ๆ ในสถานการณ์โรคอุบัติใหม่ ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

### คำถามการวิจัย

ประสบการณ์การเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาลรายวิชาการวิจัยเบื้องต้นทางการพยาบาลในช่วงสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นอย่างไร

### วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาประสบการณ์การเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาลรายวิชาการวิจัยเบื้องต้นทางการพยาบาลในช่วงสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

### วิธีการดำเนินการวิจัย

วิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ศึกษาแบบรายกรณี (case study) เพื่อศึกษาประสบการณ์การเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 รายวิชาการวิจัยเบื้องต้นทางการพยาบาลในช่วงสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

### ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการวิจัยเบื้องต้นทางการพยาบาล

กลุ่มตัวอย่าง หรือ ผู้ให้ข้อมูล มาจากการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง โดยมีคุณสมบัติ ดังนี้ 1) นักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 4 2) ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการวิจัยเบื้องต้นทางการพยาบาล และภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2564

ผู้ให้ข้อมูลเข้าร่วมสนทนากลุ่ม จนข้อมูลที่ได้ครอบคลุมถึงเรื่องที่ศึกษาและมีความอิ่มตัวของข้อมูล โดยไม่มีประเด็นใหม่เกิดขึ้นเพิ่มเติม โดยสรุป จำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 25 ราย

### จริยธรรมในการวิจัย

การศึกษาค้นคว้านี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่องผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาตามการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดรายวิชาการวิจัยเบื้องต้นทางการพยาบาล<sup>7</sup> ซึ่งได้ผ่านการพิจารณาเห็นชอบจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์สาขาสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เลขที่ PSU IRB 2021-LL-Nur 026 (Internal) ตั้งแต่วันที่ 21 ตุลาคม 2564 ถึงวันที่ 21 ตุลาคม 2566 กลุ่มตัวอย่างวิจัยทุกรายได้รับการชี้แจงวัตถุประสงค์ บอกรายละเอียดและขั้นตอนของการวิจัย ในระหว่างการทำสนทนากลุ่มมีการขออนุญาตบันทึกเสียงสนทนา ผู้ให้ข้อมูลสามารถยุติการให้ข้อมูลได้ทุกกรณีในการสัมภาษณ์ ภายหลังสิ้นสุดการสนทนากลุ่มผู้วิจัยถอดบันทึกเสียงสนทนาในการสัมภาษณ์ ข้อมูลที่ได้นำไปถอดเทปและเก็บรักษาไว้เป็นความลับมีเฉพาะผู้วิจัยเท่านั้นที่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ การวิจัยครั้งนี้ข้อมูลถูกปิดบังเป็นความลับ มีการรหัสหมายเลขแทนชื่อกลุ่มตัวอย่าง ไม่มีการเปิดเผยชื่อและนามสกุล โดยนำเสนอข้อมูลในภาพรวมเท่านั้น ในทุกขั้นตอนการวิจัย กลุ่มตัวอย่างสามารถขอยุติการเข้าร่วมวิจัยได้ตลอดเวลา และข้อมูลจะถูกทำลายทันทีหลังจากผลการศึกษาได้รับการเผยแพร่เป็นระยะเวลา 2 ปี

### การเก็บรวบรวมข้อมูล

ภายหลังโครงการวิจัยผ่านการอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์สาขาสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และเสร็จสิ้นการเรียนการสอนของรายวิชาและผู้เรียนทราบผลคะแนนระดับชั้นแล้ว จากนั้นเจ้าหน้าที่งานหลักสูตรระดับปริญญาตรีของ

คณะพยาบาลศาสตร์ที่ผ่านการอบรมด้านจริยธรรมซึ่งเป็นผู้ช่วยวิจัย ได้นัดหมายนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 เพื่อเชิญชวนเข้าร่วมโครงการวิจัย โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษารับขั้นตอนการดำเนินวิจัย ซึ่งนักศึกษาสามารถลงชื่อเข้าร่วมโครงการวิจัยด้วยความสมัครใจ ภายหลังจากนักศึกษาตอบรับเข้าร่วมโครงการวิจัยแล้ว ผู้ช่วยวิจัยติดต่อกลับนักศึกษาที่ลงชื่อเข้าร่วมการวิจัยตามหมายเลขโทรศัพท์ที่ได้รับแจ้งไว้เพื่อให้ลงนามในใบพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง ขอนัดหมายวันเวลาในการเข้าร่วมสนทนากลุ่ม (focus group) และตอบแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล สถานที่ในการสัมภาษณ์ คือ ห้องประชุมคณะพยาบาลศาสตร์ ซึ่งเป็นห้องที่มีความเป็นส่วนตัว อากาศถ่ายเทได้สะดวก ปราศจากสิ่งรบกวน สำหรับการสนทนากลุ่มใช้ระยะเวลาการสนทนากลุ่ม 60-90 นาที ต่อกลุ่ม รวมทั้งหมดจำนวน 3 ครั้ง โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังรายละเอียด

1. ขั้นตอนการสนทนากลุ่ม มีดังนี้ 1.1) การกำหนดประเด็นการสนทนากลุ่ม แนวคำถามเพื่อให้การสนทนา มีขอบเขตชัดเจน ได้ข้อเท็จจริงที่ลุ่มลึก 1.2) การจัดลำดับของข้อคำถาม ในช่วงต้นของการสนทนากลุ่ม เป็นคำถามที่ถามเกี่ยวกับเรื่องทั่ว ๆ ไป ที่ง่ายต่อการแสดงความคิดเห็น เพื่อสร้างความคุ้นเคยให้กับผู้สนทนา ในช่วงกลางของการสนทนาเป็นคำถามปลายเปิดเพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาลรายวิชาการวิจัยเบื้องต้นทางการพยาบาลในช่วงสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และในช่วงท้ายของการสนทนากลุ่มเป็นคำถามทั่ว ๆ ไป เพื่อปรับบรรยากาศ การสนทนากลุ่มให้กลับคืนสู่บรรยากาศที่ผ่อนคลาย

2. ขั้นตอนการสนทนากลุ่ม มีดังนี้ 2.1) ผู้วิจัยคนที่ 1 ซึ่งมีประสบการณ์และมีความเชี่ยวชาญในงานวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นผู้ดำเนินสนทนากลุ่ม (moderator) ในการตั้งประเด็นคำถาม กระตุ้นให้กลุ่มมีปฏิสัมพันธ์กัน และแสดงความคิดเห็นในประเด็นที่ศึกษา จากนั้นแนะนำตัวกล่าวต้อนรับผู้ร่วมสนทนากลุ่ม รวมทั้งแนะนำทีมวิจัยแก่ผู้ถูกสัมภาษณ์ อธิบายรายละเอียดของการวิจัยอย่างครอบคลุม โดยแจ้งวัตถุประสงค์และเหตุผลของการสัมภาษณ์อีกครั้ง รวมถึงขออนุญาตบันทึกเสียงในระหว่างสนทนา 2.2) จัดกลุ่มนั่งเป็นวงกลม กลุ่มละ 8-10 คน จากนั้นแจ้งหากต้องสัมภาษณ์ในครั้งต่อไปจะเป็นกลุ่มเดิมทุกครั้ง จนกระทั่งข้อมูลมีความอิ่มตัวคือไม่มีประเด็นใหม่เกิดขึ้น จึงแจ้งยุติการสัมภาษณ์ และ 2.3) ผู้วิจัยคนที่ 2 คนที่ 3 นั่งอยู่นอกกลุ่มสนทนา โดยจดบันทึกคำให้

สัมภาษณ์ข้อแย้ง ความคิดเห็น พฤติกรรมการแสดงออกทางสีหน้าท่าทางของกลุ่ม รวมทั้งตรวจสอบเครื่องบันทึกเสียงเป็นระยะ ๆ และ 2.4) ในระหว่างสัมภาษณ์มีการสร้างบรรยากาศที่ดี เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลเกิดความผ่อนคลายและให้ข้อมูลอย่างลึกซึ้ง ครบถ้วน ใช้แนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่มด้วยน้ำเสียงที่นุ่มนวล แสดงความสนใจ ใส่ใจ และรับฟังผู้ให้ข้อมูลอย่างตั้งใจ วางตัวเป็นกลางไม่แสดงปฏิกิริยาใด ๆ ไม่แสดงความคิดเห็นหรือวิพากษ์วิจารณ์ต่อผู้สัมภาษณ์ และกระตุ้นผู้ถูกสัมภาษณ์ให้พูด หรือแสดงความคิดเห็น

3. ขั้นสิ้นสุดการสนทนากลุ่ม โดยการแจ้งให้ผู้ร่วมสนทนาว่าการสนทนากลุ่มยุติแล้ว กล่าวขอบคุณผู้ร่วมสนทนาที่เข้าร่วมโครงการวิจัย และนัดหมายวันเวลาในการสัมภาษณ์ครั้งต่อไป

### เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล มีจำนวน 4 ข้อ ได้แก่ อายุ เพศ ศาสนา และอุปสรรคความพร้อมในการเรียนออนไลน์

ส่วนที่ 2 แนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม (focus group interview guide) ประกอบด้วยคำถาม ตัวอย่าง คำถาม เช่น “นักศึกษาารู้สึกอย่างไรต่อการเรียนรายวิชาการวิจัยเบื้องต้นทางการพยาบาล” “นักศึกษาคิดว่าการจัดการเรียนการสอนช่วยพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในด้านใดบ้างอย่างไร” “สิ่งที่ช่วยสนับสนุนในการเรียนรู้ของนักศึกษาในช่วงสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีอะไรบ้าง อย่างไร” “สิ่งที่เป็นอุปสรรคในการเรียนรู้ในช่วงสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของนักศึกษา มีความคิดเห็นอย่างไร มีอะไรบ้าง” และ “นักศึกษามีข้อเสนอแนะอะไรเพิ่มเติมบ้าง หรืออะไรที่ต้องปรับให้ดีขึ้นบ้าง” และคำถามในการกระตุ้น เช่น “นักศึกษาช่วยยกตัวอย่างจากที่พูดมาให้ดูหน่อยนะค่ะ” “คนต่อไป เชิญค่ะ” “.....หมายถึง อะไรคะ ช่วยลองอธิบายให้หน่อยค่ะ” “คำที่นักศึกษาพูดว่า.....เหมาะสมคำว่าเหมาะสมในความคิดของนักศึกษาเป็นอย่างไร ช่วยขยายความให้หน่อยนะค่ะ” “คนอื่น ๆ ละคะ มีการสืบค้น การเขียนงานวิจัยแล้ว นอกจากนั้น มีประเด็นไหนอีกคะและ “มีประเด็นอื่น ๆ เพิ่มเติมไหมคะ”

### การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

แนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นอาจารย์พยาบาล

ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการเรียนการสอน จำนวน 3 ท่าน ภายหลังจากได้ข้อเสนอแนะ นำมาปรับปรุงแนวคำถามให้ สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

### ความน่าเชื่อถือของข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ได้ตรวจสอบข้อมูลเพื่อสร้างความ น่าเชื่อถือของข้อมูลตามแนวคิดของ Lincoln and Guba<sup>19</sup> เมื่อได้ข้อมูลหลังจากทำการสัมภาษณ์แล้ว นำมาถอดเทป บันทึกการสัมภาษณ์ทั้งหมดเป็นข้อความ โดยใส่รหัสตัวเลข ผู้ให้ข้อมูล และทำการตรวจสอบข้อมูล ดังนี้ 1) การตรวจสอบ สามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation) จากข้อมูลใน ช่วงเวลาที่แตกต่างกัน และผู้ให้ข้อมูลในแต่ละกลุ่ม จากนั้น ทำการตรวจสอบด้านนักวิจัย (investigator triangulation) ตรวจสอบกับทีมนักวิจัยอย่างละเอียดทุกขั้นตอน แต่ละคนได้ ข้อมูลอย่างไรในเรื่องเดียวกัน และตรวจสอบด้านวิธีการเก็บ รวบรวมข้อมูล (methodological triangulation) จากการใช้ วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ กัน เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่อง เดียวกัน ทั้งจากการให้ข้อมูล และการสังเกตจากสีหน้า แววตา ท่าทาง พฤติกรรม 2) ความไว้วางใจได้ (dependability) ทีมผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยในการอธิบายกระบวนการวิจัย อย่างเป็นระบบ เป็นขั้นตอน ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการสัมภาษณ์ การสังเกต การบันทึก การนำเสนอข้อมูล ที่ครบถ้วนและครอบคลุม ทำให้สามารถติดตามกระบวนการ ทำวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลได้ 3) ความสามารถในการยืนยัน ข้อมูล (confirmability) ตั้งแต่การเริ่มศึกษา ข้อมูลที่สามารถ ยืนยันรวมถึงมีหลักฐานประกอบ เช่น ข้อมูลดิบข้อมูลการถอดเทป แบบคำต่อคำ ข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์การจดบันทึกและ การบันทึกเทป โดยทุกขั้นตอนในกระบวนการวิจัยสามารถ ตรวจสอบได้ และ 4) การถ่ายโอนข้อมูล (transferability) ซึ่งผลการวิจัยสามารถบรรยายการเรียนรู้ของนักศึกษา พยาบาลที่เรียนรายวิชาการวิจัยเบื้องต้นทางการพยาบาล ในช่วงสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในบริบทที่คล้ายคลึงได้

### วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลโดยการแจกแจง ความถี่ และร้อยละ
2. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ เชิงเนื้อหา<sup>20</sup> (content analysis) ทันทีหลังจากที่ได้ถอด เทปสัมภาษณ์ในแต่ละครั้งหลังสิ้นสุดการสนทนากลุ่ม มีขั้นตอน การวิเคราะห์ ดังนี้ 1) ภายหลังจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยถอดข้อมูล อย่างละเอียดคำต่อคำ จากนั้นอ่านข้อมูลอย่างละเอียดโดยทำ

ความเข้าใจเนื้อหาที่สัมภาษณ์ทุกประโยคที่สามารถอธิบาย การเรียนรู้ของนักศึกษาในช่วงสถานการณ์การระบาดของ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่เกิดขึ้นได้ 2) ใส่เลขรหัส ตัวเลขผู้ให้ข้อมูล และรหัสเนื้อหาโดยขีดเส้นใต้การเรียนรู้ ของนักศึกษาที่ได้รับในรายวิชา และดึงคำสำคัญในแต่ละ ประโยคออกมา 3) พิจารณาประเด็นหลัก ประเด็นรอง จัดระบบ ข้อมูลและแยกหมวดหมู่ของข้อมูล จากการสร้างเป็นประเด็น ย่อยขึ้นมาจากประเด็นหลัก โดยอ่านหลาย ๆ ครั้ง จากนั้นจัดเป็นหมวดหมู่และตีความว่าข้อมูลใดควรจัดอยู่ใน หมวดหมู่เดียวกัน แต่ละหมวดหมู่ตั้งชื่อโดยใช้คำที่มีลักษณะ เนื้อหา หมวดหมู่ที่มีเหตุการณ์คล้ายคลึงกันจะถูกจัดกลุ่ม เข้าด้วยกันเป็นหมวดหมู่ และ 4) นำประเด็นหลัก ประเด็นรอง ที่ได้มาตรวจสอบความตรงของข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูล เพื่อให้ แน่ใจว่าทีมผู้วิจัยไม่ได้ตีความผิดไปจากความเป็นจริงที่ปรากฏ จากข้อมูล จากนั้นมาวิเคราะห์และสร้างข้อสรุปการเรียนรู้ ของนักศึกษาในช่วงสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อ ไวรัสโคโรนา 2019

### ผลการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีผู้ให้ข้อมูล จำนวนทั้งหมด 25 ราย เพศหญิงจำนวน 17 ราย เพศชายจำนวน 8 ราย นับถือ ศาสนาพุทธ (ร้อยละ 64) ศาสนาอิสลาม (ร้อยละ 36) อายุ ระหว่าง 21-24 ปี ( $M = 22.28$ ,  $SD = .84$ ) กลุ่มตัวอย่าง มีอุปกรณ์ในการเรียนมากที่สุดคือ แท็บเล็ต (ร้อยละ 56) รองลงมาคือ โทรศัพท์มือถือ (ร้อยละ 24) และคอมพิวเตอร์ โน้ตบุ๊ก (ร้อยละ 20) เป็นต้น

การเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาล รายวิชาการวิจัย เบื้องต้นทางการพยาบาลในช่วงสถานการณ์ระบาดของ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ผลการค้นพบ ผู้ให้ข้อมูล แสดงความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ใน 4 ประเด็นหลักและ 21 ประเด็นย่อย ดังนี้

1. การเรียนรู้จากรายวิชา เป็นประสบการณ์ของ ผู้เรียนต่อการเรียนในรายวิชาการวิจัยทางการพยาบาลเบื้องต้น ซึ่งรายวิชามีการปูพื้นความรู้ในกระบวนการวิจัยในรูปแบบ ออนไลน์ มอบหมายการทำแบบฝึกหัด และเขียนโครงร่าง วิจัยทางการพยาบาล ซึ่งผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการวิจัย มีทักษะการสืบค้นข้อมูล จากแหล่งที่มีความน่าเชื่อถือในการ ใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ มีความมั่นใจในเขียนอ้างอิงข้อมูล ในรูปแบบ APA โดยสามารถใช้ความรู้จากการสืบค้นข้อมูล รูปแบบการเขียนอ้างอิงเป็นพื้นฐานในการเรียนในวิชาอื่น ๆ อีกทั้งยังช่วยเพิ่มกระบวนการทำงานเป็นทีมการทำงาน

ที่เป็นระบบมีความรอบคอบ และพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษในการอ่าน พูด และการเขียน สามารถสรุป 5 ประเด็นย่อยดังนี้

1.1 เรียนรู้กระบวนการวิจัย เป็นประสบการณ์ที่ได้ประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อการพัฒนาโครงร่างวิจัยทางการพยาบาล โดยผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการต่าง ๆ ของการทำวิจัย เช่น การกำหนดปัญหาวิจัยหรือหัวข้อวิจัย การทบทวนวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง ดังคำพูดต่อไปนี้

“ได้เรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการทำวิจัย เมื่อก่อนไม่เคยเรียนรู้มาก่อนเลย ตั้งแต่หัวข้อเลย ต้องช่วยกัน พอได้หัวข้อมาแล้ว ต้องนำมาไปทบทวนวรรณคดีที่เกี่ยวข้องด้วยกว่าจะได้มันมา ค่อนข้างยาก บางครั้งหาข้อมูลมาไม่ได้ update เรายังต้องหาใหม่ เป็นภาษาอังกฤษ ไทย มีประโยชน์สำหรับตนเอง ทบทวนการเขียนอ้างอิง ก็สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อได้” (G2N7)

“เราได้มาเรียนรู้หลักการเขียนงานวิจัยไม่เหมือนกับการเขียนโครงการทั่วไปนะ มันมีการทบทวนวรรณคดี มันเป็นขั้นเป็นตอน ลงรายละเอียดลึกเข้าไปอีก และได้เรียนรู้เกี่ยวกับการสืบค้นวิจัยต่างประเทศ” (G3N5)

“ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการเขียนจริยธรรมในงานวิจัย กับผู้ที่เราไปทดสอบ แต่เราไม่รู้รายละเอียดลึก แต่พอเรียนวิจัยทำให้เรารู้ว่าต้องผ่านขั้นตอน เราต้องส่งให้กับคณะกรรมการก่อนก่อนเก็บข้อมูลได้ นอกจากนั้นการสืบค้น ที่เห็นได้ชัดว่าเราสามารถนำมาใช้ได้ ได้รู้มากยิ่งขึ้น พอเป็นปี 4 สามารถสืบค้นในการหาเอกสารได้เฉพาะเจาะจงขึ้น” (G3N4)

1.2 เรียนรู้และพัฒนาทักษะการสืบค้นข้อมูล หลักฐานเชิงประจักษ์ และการอ้างอิงข้อมูล เป็นสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการฝึกทำแบบฝึกหัดการสืบค้นข้อมูล และการอ้างอิงข้อมูลที่รายวิชากำหนด และการพัฒนาโครงร่างวิจัยทางการพยาบาล ช่วยผู้เรียนให้มีทักษะในการสืบค้นข้อมูลที่นำเชื่อถือจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (primary resources) ที่ใช้ในการทบทวนวรรณคดีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำในโครงการวิจัย รวมถึงสามารถเขียนเอกสารอ้างอิง ตามหลักการที่กำหนดโดยสมาคมจิตวิทยาแห่งสหรัฐอเมริกา (American Psychological Association; APA) ดังคำพูดต่อไปนี้

“ได้เรียนรู้รูปแบบการวิจัย การเขียน การอ้างอิงแบบ APA จะได้ชำนาญมากขึ้น เพราะทำงานวิจัย อ้างอิงก็จะเยะนิดหนึ่ง และต้องหาข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ เหมือนกับการสืบค้นข้อมูล ก็มีความน่าเชื่อถือ ทำให้เราทราบ

เกี่ยวกับแหล่งในการสืบค้น เราต้องใช้การอ้างอิงแบบ primary sources” (G3N4)

“ได้ทักษะการเขียนอ้างอิงที่ผ่านมา เราไม่ทราบว่าถูกหรือว่าผิด พอมาทำวิจัยเราค้นหาเอกสารหลายงานวิจัยพอเรามาเขียนรายงานวิจัย ทำให้มั่นใจขึ้นในการเขียนรายการอ้างอิง” (G3N5)

1.3 เรียนรู้การทำงานเป็นทีม เป็นการเรียนรู้จากการจัดทำโครงร่างวิจัยร่วมกันเป็นกลุ่มของผู้เรียน และเนื่องจากสถานการณ์ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้เปลี่ยนไปเป็นการทำงานเป็นกลุ่มผ่านช่องทางเฟซบุ๊ก ไลน์กลุ่ม และเขียนรายงานโครงร่างวิจัยผ่านระบบออนไลน์ มีการร่วมกันทำงานเป็นทีม ดังคำพูดต่อไปนี้

“จะนัดกันทำงานผ่านทางช่องทางเฟซบุ๊ก ไลน์กลุ่ม และทำงานรายงานผ่านระบบ online ที่เพื่อน ๆ ทุกคนในกลุ่มสามารถเข้าไปแก้ไขได้ วันไหนฝนตกสัญญาณอินเทอร์เน็ตก็จะไม่ค่อยดี แต่ทุกคนก็ช่วยกันให้สำเร็จ” (G2N5)

“เพื่อน ๆ จะนัดทำรายงานผ่านวิดีโอไลน์กลุ่ม โดยที่เพื่อนทุกคนจะแชร์ข้อมูลของตัวเองที่ได้ไปสืบค้นมาแลกเปลี่ยนกัน บางวันทำงานอยู่ ๆ มีไฟดับ ภาพของเพื่อนค้าง แต่ทุกคนก็ทำงานส่งอาจารย์ได้ครบตามทุกกำหนดทุกครั้ง” (G1N7)

1.4 เรียนรู้การทำงานด้วยความรอบคอบ เป็นการเรียนรู้จากการจัดระบบข้อมูลที่ได้จากการสืบค้น และมีเอกสารที่มีความน่าเชื่อถือ ทันทสมัยมาอ้างอิงในงานวิจัย การจัดรูปแบบรายงานให้ถูกต้อง ซึ่งทำให้เกิดความรอบคอบในการทำงาน ในรายวิชาวิจัยเบื้องต้นทางการพยาบาลมีการวัดและการประเมินผลด้านการประยุกต์ใช้ความรู้คิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ เป็นเหตุเป็นผลในกระบวนการวิจัยทางการพยาบาล สามารถจำแนกข้อมูลและเชื่อมโยงได้อย่างเป็นระบบ เริ่มตั้งแต่การกำหนดความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาวิจัย การทบทวนวรรณคดี ระเบียบวิธีวิจัย รวมไปถึงรูปแบบของการเขียนโครงการวิจัยทางการพยาบาลได้ในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ดังคำพูดต่อไปนี้

“เพิ่มทักษะในการเรียนรู้การทำงานการจัดระบบข้อมูลและเอกสารที่นำมาใช้สนับสนุนงานวิจัยของเราต้องมีความน่าเชื่อถือทันสมัยมีความตรง ความเที่ยง” (G1N4)

“ได้เรียนรู้การตรวจสอบเอกสารต้องเป็นในรูปแบบ format ทำให้เรามีความรอบคอบมากขึ้น” (G1N4)

1.5 เรียนรู้การฝึกใช้ภาษาอังกฤษมากขึ้น ซึ่งเป็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการนำหลักฐานเชิงประจักษ์ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ มาใช้ในการเขียนโครงร่างวิจัยทางการแพทย์ จึงมีส่วนช่วยพัฒนาภาษาผู้เรียนควบคู่ไปด้วยดังคำพูดต่อไปนี้

“ตอนแรกรู้สึกไม่อยากทำวิจัย แต่พอได้เรียนทำให้เราได้เห็นภาพรวมต่าง ๆ ทำให้เราได้คิด ได้ฝึกภาษา หาข้อมูลต่าง ๆ” (G1N2)

“เรื่องการใช้ภาษาอังกฤษในการทำวิจัย มันจะช่วยพัฒนาเราด้วยนะ” (G1N3)

“ได้รู้เทคนิคจากการทำงานต่าง ๆ ยิ่งภาษาอังกฤษยังได้เยอะเลยนะ” (G1N5)

2. สิ่งที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้วิจัยให้ประสบความสำเร็จเกิดจากความรับผิดชอบของผู้เรียน มีความตั้งใจ การสนับสนุนจากกลุ่มเพื่อน อาจารย์ที่ปรึกษาประจำกลุ่ม คำแนะนำจากรุ่นพี่ เป็นความรู้สึกที่ทำให้ผู้เรียนมีกำลังใจที่ดี มีแรงเสริมทางบวก และการได้รับคำแนะนำร่วมกับการให้คำปรึกษา รวมไปถึงรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ที่ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการวิพากษ์โครงการวิจัยในกลุ่มเพื่อน นอกจากสื่อสนับสนุนการเรียนรู้ เช่น คลิปวิดีโอ สไลด์สอน การค้นหาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต ห้องสมุด สิ่งที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ในช่วงสถานการณ์ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ให้ประสบความสำเร็จ ดังนี้

2.1 ความรับผิดชอบของตนเอง ผู้ให้ข้อมูลสะท้อน มีการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่องานตามที่ได้รับมอบหมาย ตรงต่อเวลา มีความกระตือรือร้น ความตั้งใจ และความพยายามในการสืบค้นข้อมูล ดังคำพูดต่อไปนี้

“ตัวของเราเอง ความรับผิดชอบ ความตรงต่อเวลา ความกระตือรือร้นในเรียน เหมือนที่เพื่อนบอก ยิ่งเรียนออนไลน์บางคนอาจไม่ได้เข้าเรียน หรือบางคนอาจฟังหลายอย่างในเวลาเดียวกัน ทำให้บางเรื่อง เราอาจจะหลุด focus ได้ถ้าเรารับผิดชอบ ตั้งใจจริงที่จะเรียน ก็มีสมาธิทำให้เราเข้าใจในเรื่องการทำวิจัย และสำเร็จลุล่วงไปได้ ความกระตือรือร้นปรึกษาอาจารย์ ขวนขวายหาความรู้ ลองปรึกษาคุยกันจะทำให้ทำงานสำเร็จได้” (G3N2)

“ตัวเราเอง ส่วนไหนที่เราไม่เข้าใจเราก็ไปถามอาจารย์ หรือส่วนไหนที่ยังไม่ get เราอาจจะเกรงใจอาจารย์ ก็เลยใช้วิธีการโดยการสืบค้นข้อมูลก่อน หากไม่เข้าใจก็จะไปถามอาจารย์อีกครั้ง เราต้องศึกษาเรียนรู้ไปเรื่อย ๆ” (G3N2)

2.2 การช่วยเหลือจากเพื่อน การได้รับกำลังใจที่แสดงออกทั้งคำพูดและการกระทำ การได้รับความร่วมแรงร่วมใจกันของเพื่อนภายในกลุ่ม ช่วยให้งานออกมาสำเร็จได้ในช่วงสถานการณ์ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ดังคำพูดต่อไปนี้

“เพื่อน คอย support ให้กำลังใจ คอยดูแล สู้ ๆ ช่วยกันทำงาน เต็มใจก็เสร็จ” (G2N7)

“อย่างหัวข้อไหนที่โดนกลับมาแก้อยะ เพื่อน ๆ แต่ละคนก็มาช่วยทำงานให้สำเร็จ และก็เป็นที่กำลังใจให้กัน” (G2N1)

“เป็นการกระทำที่เพื่อนแสดงออก เช่น งานที่ต้องแก้ เราก็แก้ด้วยกัน หากเราต้องนอนดึก เราก็นอนดึกไปด้วยกัน เป็นแรงเสริม เป็นกำลังใจที่ดีเลยทีเดียว งานต้องส่งต้องแก้เพื่อนก็คอยอดหลับอดนอนไปด้วยกัน เป็นกำลังใจที่ดีมาก ไม่มีใครเห็นแก่ตัว แต่ทุกคนพยายามที่จะช่วยกัน มานั่งช่วยกัน เสร็จตอนไหนก็มานอนพร้อมกัน” (G3N7)

2.3 การสนับสนุนจากอาจารย์ที่ปรึกษาประจำกลุ่มช่วยให้การเรียนรู้วิจัยประสบความสำเร็จได้ในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งอาจารย์ที่ปรึกษาประจำกลุ่ม จะคอยให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาให้แรงบวกและกำลังใจในการทำงานตลอดในกระบวนการเขียนโครงร่างวิจัยที่ ดังคำพูดต่อไปนี้

“อาจารย์ที่ปรึกษาจะสามารถเป็นบุคคลที่แนะนำในการเรียนได้ค่ะและ confirm ข้อมูลที่เราหาว่ามีความถูกต้องไหม และทำให้การทำงานของเรามีความราบรื่นมากขึ้น” (G1N8)

“อาจารย์ประจำกลุ่ม เวลาคุยกัน จะให้แรงบวกตลอด ทำให้เราอยากทำ เวลาอาจารย์ นัดเจอ ก็อยากเจอ” (G2N8)  
“สำหรับอาจารย์ที่ปรึกษาให้คำแนะนำตลอด พอเราส่งงานก็จะ feedback ตลอด คอยให้คำแนะนำในการหาวิจัยเพิ่มเติมเรื่องนี้เพิ่มเติมนะ” (G3N5)

2.4 การได้รับคำแนะนำจากรุ่นพี่ ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนถึงการเรียนรู้ที่เกิดจากการแนะนำวิธีการหลักจากประสบการณ์ของรุ่นพี่ ในกระบวนการทำวิจัย ดังคำพูดต่อไปนี้

“สอบถามจากรุ่นพี่ที่จบไปแล้วมาช่วยแนะนำในการทำวิจัย จำพวกวิธีการในการทำเป็นหลักว่าต้องทำไปบ้างแล้วพี่ก็แนะนำมาให้สอดคล้องกับวิจัยของเรา” (G1N4)

2.5 รูปแบบการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะในส่วนของการจัดทำโครงงานวิจัย ได้จัดให้มีการวิพากษ์การนำเสนอโครงการวิจัยจากกลุ่มเพื่อนต่าง ๆ ทำให้เกิดความกระตือรือร้นในการพัฒนาผลงานของตนเองมากขึ้น ดังคำพูดต่อไปนี้

“ตอนที่วิพากษ์ร่วมกัน เรอยากทำให้ดีขึ้น ให้เพื่อนหาจุดด้อยงานวิจัยของเราไม่ได้ค่ะ” (G2N3)

“การวิพากษ์ก็เป็นสิ่งที่ดี ที่ทำให้เราเห็นข้อจุดบกพร่องของเรา ถ้าไม่เกิดการวิพากษ์ ที่เรามาเป็นอย่างไร เราก็ไม่รู้ว่าเป็นอย่างไร ที่ทำมาผิดพลาดนะ ต้องนำไปแก้ไข เป็นประเด็นที่ดีในการเรียนรู้ร่วมกัน” (G3N5)

2.6 สื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย เช่น คลิปวิดีโอ สไลด์สอน และแหล่งข้อมูลในการสืบค้นในอินเทอร์เน็ต ออนไลน์และห้องสมุด ซึ่งสามารถช่วยสนับสนุนในการทบทวนความรู้ และศึกษาค้นคว้าในการทำวิจัย ดังคำพูดต่อไปนี้

“สื่อการเรียนการสอนของอาจารย์ก็สามารถทบทวนได้ตลอดเวลา เช่น คลิปวิดีโอ สไลด์สอนต่าง ๆ ค่ะทำให้เราเข้าใจมากขึ้นค่ะ” (G1N6)

“ห้องสมุด ที่ทำให้เราหาหาความรู้ พวกวิจัยที่มีอยู่แล้ว เราสามารถนำไปต่อยอดงานวิจัยของเราได้ และสถานที่ต่าง ๆ ที่เราสามารถนัดคุยกับเพื่อนได้ ทางคณะก็เอื้อทำให้เราวิจัยสำเร็จ” (G2N7)

“สื่อออนไลน์ ในปัจจุบันที่เราจะสืบค้นข้อมูล พอมีสื่อ online เข้ามาทำให้เราสืบค้นข้อมูลได้กว้างมากยิ่งขึ้น” (G3N2)

3. สิ่งที่ทำหายในการเรียนรู้ เป็นอุปสรรคในการเรียนรู้ในครั้งนี้ ได้แก่ การไม่มีพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับวิจัยมาก่อน ทำให้มองไม่เห็นภาพ ระยะเวลาการเรียนรู้ของเนื้อหาจำกัด รวมไปถึงปัญหาสัญญาณอินเทอร์เน็ต ภาระงานจากรายวิชาอื่น และสิ่งแวดล้อมในการเรียนออนไลน์ ดังรายละเอียด

3.1 ไม่มีพื้นฐานความรู้กระบวนการทำวิจัยและการใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งรายวิชาวิจัยทางการพยาบาลเป็นเรื่องใหม่สำหรับผู้เรียน ผู้เรียนไม่มีพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับเรื่องการวิจัยและโปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูล ทำให้ผู้เรียนมองภาพไม่ออก ดังคำพูดต่อไปนี้

“หัวข้อแรก ที่ปูพื้น มองภาพไม่ออก เนื้อหา คาบแรกของการเรียน เป็นจุดชี้ชะตาของการเรียน ทำให้การเรียนในคาบอื่น ๆ ก็ไม่เข้าใจต่อไปเรื่อย จนถึงจุดพอไปทำงานวิจัย กังง ก็ถามเพื่อนว่าต้องทำอะไร ต้องกลับไปเรียนมาใหม่” (G2N2)

“มันเป็นครั้งแรกสำหรับการใช้โปรแกรมของหนู พวกหนูไม่รู้หน้าตาของโปรแกรมว่าต้องกดอย่างไร หนุงมาก” (G3N6)

3.2 ข้อจำกัดด้านเวลาเรียน รายวิชาที่มีการจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล ทำให้เป็นสิ่งที่ยากสำหรับการเรียนรู้ แต่เวลาในการเรียนการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมฯ น้อย ดังคำพูดต่อไปนี้

“เนื้อหาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม ตัวผมเองอาจยังไม่รู้เรื่อง ต้องใช้เวลามาก” (G2N2)

“การวิเคราะห์ข้อมูล แล้วก็การใช้โปรแกรม หนูคิดว่า ตอนนั้นมีช่วงระยะเวลา น้อยมาก ทำกับเพื่อนกัน 2 คน พอเพื่อนทำเราก็อยากทำด้วย แล้วตอนนั้นอาจารย์ก็สอนไว้มาก (มีเพื่อนพูดแทรกขึ้นพร้อมกันว่าสอนเร็วมาก) อะไรไปไหนแล้ว หนูไม่ทันจริง ๆ แล้วระยะเวลาก็น้อยมาก” (G3N6)

3.3 สัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่เสถียร ซึ่งอุปสรรคในการเรียนรู้ในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จากการปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนจากในห้องเรียนผ่านระบบออนไลน์ ส่งผลให้เกิดปัญหา คือ ระบบสัญญาณอินเทอร์เน็ตในการเรียนออนไลน์ ไม่เสถียร ดังคำพูดต่อไปนี้

“ขณะเรียนออนไลน์อินเทอร์เน็ตของหอพักมีปัญหาทำให้เราเรียนไปก่อนไม่ค่อยต่อเนื่องกันหนูเลยอยากให้เราเรียนในห้องมากกว่าค่ะ” (G1N1)

3.4 ความยุ่งยากในการนัดทำงานกลุ่ม ในช่วงของการจัดการเรียนการสอน มีความซับซ้อนกับรายวิชาอื่นรวมกับภาระงานจากการเรียนรายวิชา อีกทั้งการจัดกลุ่มในการทำงานแตกต่างกัน ทำให้เป็นอุปสรรคในการทำงานกลุ่ม ดังคำพูดต่อไปนี้

“ซ้อนกับรายวิชาชุมชน ช่วงนั้นหนัก ต้องแบ่งเวลาอย่างชัดเจน วิจัย กับงานชุมชนมันเป็นคนละกลุ่มกัน อาจจะยากลำบากในการนัดทำงาน” (G2N5)

3.5 มลพิษทางเสียง ซึ่งการเรียนออนไลน์ในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด ทำให้มีการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ส่วนใหญ่มาจากสิ่งแวดล้อมจากการก่อสร้าง ตกแต่งภูมิทัศน์ ทำให้มีเสียงดังรบกวนในขณะที่เรียน ดังคำพูดต่อไปนี้

“สิ่งแวดล้อมตอนเรียนมารบกวนมากตอนทำวิจัย เช่น การก่อสร้างต่าง ๆ” (G1N1)

“สิ่งแวดล้อม อาจจะไม่เหมาะกับการเรียนของเรา เพราะในวันที่เรียนวิจัย เค้าก็จะตัดหญ้าทุก ๆ วันจันทร์ ทำให้เราไม่ได้ยินอะไรเลย เวลาอาจารย์ถามว่า เข้าใจไหมคะ เข้าใจอะไรละ ไม่ได้ยินอะไรเลย” (G2N6)

4. การแก้ไขปัญหา/อุปสรรคในการเรียนรู้ในรายวิชา ผู้ให้ข้อมูล เล่าเกี่ยวกับทางแนวการแก้ไขปัญหา/อุปสรรคในการเรียนรู้ในครั้งนี้ ได้แก่ 1) ร่วมทำงานกลุ่ม 2) เพื่อนช่วยเพื่อน 3) การศึกษาด้วยตนเอง 4) ปรับการเรียนในห้องเรียนสำหรับหัวข้อที่ซับซ้อน และ 5) เพิ่มเนื้อหา/เวลาเรียนในหัวข้อยาก

4.1 ร่วมทำงานกลุ่ม การทำงานเป็นกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน เพราะได้มีการพูดคุย ปรึกษาร่วมกัน แลกเปลี่ยนในประเด็นที่สงสัย เพื่อให้โครงการวิจัยมีความเชื่อมโยงกัน และคอยช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกัน ดังคำพูดต่อไปนี้

“ตอนแรกทำกับเพื่อน และทำเป็นกลุ่ม มันดีมากค่ะ ได้ช่วยเหลือกัน” (G1N1)

“ตอนที่จะทำวิจัย ตอนนั้นเครียดใหม่ ก็เครียด มันทำอย่างไร เราจะทำได้ไหม แต่พอได้ทำ วิจัยมันมีหลายขั้นตอน มันก็ยาก ส่วนการทำงานกลุ่ม หลังจากที่เราแบ่งงานกันแล้ว ก็ต้องคุยกัน เนื้อหาต้อง link กัน ต้องมานั่งคุยกันตลอดเวลา ปรึกษากัน” (G2N2)

4.2 เพื่อนช่วยเพื่อน โดยเพื่อนช่วยสนับสนุนซึ่งกันและกันในการทำงานกลุ่ม เพื่อให้งานวิจัยสำเร็จ ดังคำพูดต่อไปนี้

“เพื่อนก็มีส่วนช่วยมากค่ะในกลุ่ม เพื่อนจะช่วย support มากค่ะ งานวิจัยในกลุ่ม งานของเราจะไม่สำเร็จได้ หากเพื่อนไม่ช่วยกัน” (G3N3)

4.3 ศึกษาด้วยตนเอง คือ เริ่มเตรียมตัวก่อนที่จะเข้าเรียนในหัวข้อต่าง ๆ ได้มีการศึกษาด้วยตนเองมาล่วงหน้าจากการศึกษาผ่านสื่อออนไลน์ ดังคำพูดต่อไปนี้

“ตอนแรกก่อนที่อาจารย์จะมาสอนแบบใช้โปรแกรมนี้ ไปหาดูในยูทูป ไปดูว่ามีอะไรบ้างเนื้อหาได้น้อยมาก” (G1N2)

4.4 ปรับการเรียนในห้องเรียนสำหรับหัวข้อที่ซับซ้อนในกรณีที่หัวข้อสงสัยสามารถสอบถามอาจารย์ในห้องเรียนได้เลย ดังคำพูดต่อไปนี้

“การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมควรน่าจะเป็น on site มากกว่า” (G1N2)

“ตอนที่เรียนการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล เหมือนเป็นการเรียนออนไลน์ บางครั้งเราต้องเปิดคอมพิวเตอร์ไปด้วย เรียนไปด้วยต้องฟังอาจารย์ ไปด้วย บางครั้งคอมมันค้าง หรือคอมมันช้า ทำให้เราฟังอาจารย์ไม่ทัน ซึ่งหนูคิดว่าในปีต่อ ๆ ไปควรจะเรียนในห้องเรียน หากเราตามไม่ทัน ก็จะได้ซักถามอาจารย์ได้เลย” (G3N5)

4.5 เพิ่มเนื้อหา/เวลาเรียนในหัวข้อยากในส่วนของการคำนวณสถิติที่ใช้ในการวิจัยและเพิ่มจำนวนชั่วโมง เช่น การวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ดังคำพูดต่อไปนี้

“เพิ่มเนื้อหาในส่วนของเนื้อหาสถิติการวิจัย เพราะรุ่นเราจะไม่มามีรายวิชา stat พอได้รับมอบหมายงาน ทำให้ยาก” (G2N7)

“เพิ่มชั่วโมง การคำนวณสถิติ ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล” (G2N8)

### การอภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาการเรียนรายวิชาการวิจัยเบื้องต้นทาง การพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในมุมมองของนักศึกษาพบว่า สิ่งที่ได้เรียนรู้จากรายวิชา ได้แก่ 1) เรียนรู้กระบวนการวิจัย 2) เรียนรู้และพัฒนาทักษะการสืบค้นข้อมูลหลักฐานเชิงประจักษ์ และการอ้างอิงข้อมูล 3) เรียนรู้การทำงานเป็นทีม 4) เรียนรู้การทำงานด้วยความรอบคอบ และ 5) เรียนรู้การฝึกใช้ภาษาอังกฤษ สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของรายวิชาที่ต้องการให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ทางกระบวนการวิจัยทางการพยาบาลไปประยุกต์ใช้ในการเขียนโครงการวิจัยทางการพยาบาลเนื่องจากการเรียนบทเรียนต่าง ๆ ในรายวิชาเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยแม้จะมีการเรียนผ่านสื่อออนไลน์ แต่ผู้เรียนสามารถโต้ตอบและสนทนากับผู้สอนได้อย่างทันที อีกทั้งผู้เรียนสามารถศึกษาเนื้อหาได้จากระบบบันทึกการสอนในรูปแบบของวีดิทัศน์ และสื่อการสอนต่าง ๆ จนกระทั่งทบทวนเนื้อหาด้วยตนเองซ้ำได้ตลอดเวลา และมีการฝึกเขียนโครงร่างวิจัยร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาประจำกลุ่มในรูปแบบออนไลน์ และในห้องเรียนตามสะดวกของผู้เรียน และผู้สอน ซึ่งสามารถพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะด้านความรู้ และทักษะทางปัญญา<sup>7</sup> นอกจากนี้กระบวนการเขียนโครงร่างวิจัยทางการพยาบาลร่วมกันเป็นกลุ่มของ

ผู้เรียนทำให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ทักษะการสืบค้นข้อมูลหลักฐานเชิงประจักษ์ที่น่าเชื่อถือทั้งภาษาไทยและอังกฤษ ทำให้มีการพัฒนาทักษะด้านภาษา และการทำงานร่วมกันเป็นทีม สอดคล้องการศึกษา Khamchan, Thailek and Thasaneesuwana<sup>7</sup> ที่หลังพบว่าจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานรายวิชาวิจัยเบื้องต้นทางการพยาบาล ผู้เรียนรับรู้ผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านทักษะในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบอยู่ในระดับมาก

สำหรับสิ่งที่สนับสนุนการเรียนในรายวิชาให้ประสบความสำเร็จ ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อตนเอง สอดคล้องกับการศึกษาของ Penrattanahiran and Tantong<sup>16</sup> พบว่าการเรียนออนไลน์ ผู้เรียนต้องมีการศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ต ตั้งใจเรียน และสอดคล้องกับการศึกษาของ Jeranukul and Phromkeawngam<sup>17</sup> พบว่าประสบการณ์การเรียนออนไลน์ในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ 2 ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ มีวินัย รู้หน้าที่ จัดลำดับความสำคัญและการบริหารเวลา เป็นต้น นอกจากนี้การช่วยเหลือจากเพื่อน อาจารย์ที่ปรึกษาประจำกลุ่ม รวมไปถึงคำแนะนำจากรุ่นพี่ ยังเป็นสิ่งที่สนับสนุนการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาผู้เรียนต้องทำแบบฝึกหัด เช่น การเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถานการณ์จริง การประเมินค่างานวิจัย และการฝึกใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ และการพัฒนาโครงร่างวิจัยร่วมกันเป็นกลุ่มภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ประจำกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เรียนกลุ่มอื่นผ่านการนำเสนอโครงการวิจัย ผู้เรียนร่วมให้ข้อเสนอแนะในการปรับแก้ไขโครงการวิจัยของกลุ่มเพื่อนนักศึกษาด้วยกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Craig, et al.<sup>21</sup> พบว่าการสื่อสารกับอาจารย์ กลุ่มเพื่อน เมื่อได้รับข้อเสนอแนะจากผู้สอนจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกในด้านการรับรู้ความสามารถของตนเอง มีแรงจูงใจ เพิ่มระดับของการมีส่วนร่วมที่มากขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษา Lovrić, et al.<sup>22</sup> พบว่าประสบการณ์ของนักศึกษาพยาบาลในช่วงสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 นักศึกษาชื่นชมการทำงานของอาจารย์ ในการสนับสนุนให้นักศึกษาผ่านความยากลำบากของการเรียนรู้ในภาวะวิกฤต และช่วยให้มีสมาธิในการเรียนมากขึ้น อีกทั้งสอดคล้องกับการศึกษาของ Thano and Sawangtook<sup>13</sup> นักศึกษามีความรู้สึกลังเลใจกลัดกลุ้มเมื่ออาจารย์คอยดูแลเอาใจใส่ แต่ในทางกลับกันจากผลการศึกษาของ Huessein, et al.<sup>11</sup> ผู้เรียนจะ

เกิดทัศนคติต่อความรู้สึกทางลบถึงร้อยละ 8.80 หากได้รับการสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงานและอาจารย์ผู้สอนไม่เพียงพอสำหรับรูปแบบการจัดการเรียนการสอน สื่อสนับสนุนการเรียนรู้อะไรก็ตามที่การเรียนรู้ที่สำคัญ คือผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมและข้อตกลงชัดเจนระหว่างผู้สอนในกิจกรรมนั้น ๆ และสามารถยืดหยุ่นได้<sup>8</sup> รูปแบบการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์โควิด-19 ในรายวิชาวิจัยฯ โดยจัดให้มีการนำเสนอโครงการวิจัยจำนวน 2 ครั้ง และร่วมวิพากษ์เพื่อแลกเปลี่ยนประเด็นการเรียนรู้กับผู้เรียนกลุ่มอื่น ๆ ซึ่งเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม (active learning) และมีปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ การระดมสมอง และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน เป็นสิ่งที่สนับสนุนการเรียนประสบความสำเร็จได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ Jeranukul and Phromkeawngam<sup>17</sup> การจัดการเรียนการสอนในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยการมอบหมายงานให้ผู้เรียนเขียนกรณีศึกษาพบว่าสามารถพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ได้ เนื่องจากผู้เรียนต้องใช้ความรู้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล และสอดคล้องกับการศึกษาของ Penrattanahiran and Tantong<sup>16</sup> นักศึกษาให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนออนไลน์ คือการจัดการเรียนรู้แบบ active learning มากขึ้น และสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย เช่น คลิปวิดีโอทัศน์สไลด์สอน และแหล่งข้อมูลในการสืบค้นในอินเทอร์เน็ต สื่อออนไลน์และห้องสมุด ซึ่งสามารถช่วยสนับสนุนในการทบทวนความรู้ และศึกษาค้นคว้าในการทำโครงการวิจัยได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Thano and Sawangtook<sup>13</sup> ในรายวิชาปฏิบัติการผดุงครรภ์ ได้มีการจัดทำคลิปวิดีโอ สรุปรายเนื้อหาโพสต์ผ่านกลุ่มเฟซบุ๊ก ซึ่งผู้เรียนให้ข้อมูลว่าในรายวิชามีการจัดทำสื่อการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนได้ทบทวนและเตรียมตัวก่อนขึ้นฝึกในรายวิชาปฏิบัติจริง ผู้เรียนสามารถศึกษาข้อมูลได้ตลอดเวลา และสามารถแสดงความคิดเห็นกับผู้สอนได้ตลอดเวลา นอกจากนี้พบว่ากลยุทธ์การรับมือกับการเรียนออนไลน์ ประกอบด้วย การศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ต อ่านหนังสือ ทบทวนความรู้ ค้นคว้าและหาคำตอบด้วยตนเอง<sup>16</sup>

อย่างไรก็ตามสิ่งที่มีความท้าทายในการเรียนรู้คือการไม่มีพื้นความรู้กระบวนการทำวิจัย ขาดจำกัดด้านเวลา เนื่องจากรายวิชาวิจัยเป็นเรื่องที่มีความยาก ซับซ้อน ซึ่งนักศึกษาต้องใช้ความรู้ด้านการวิจัยเบื้องต้น ซึ่งอาจเป็นเรื่องใหม่สำหรับผู้เรียนเพราะยังไม่มีพื้นฐานความรู้เดิมเรื่องการวิจัยมาก่อน รวมถึงมีการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นสิ่งที่ยากสำหรับการเรียนรู้ ผู้เรียนอาจต้องใช้ความพยายามในการเรียนรู้เป็นอย่างมาก รวมทั้งมีเวลาในการเรียนการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมฯ น้อย สอดคล้องกับการศึกษาของ Chankong and Kaladee<sup>9</sup> พบว่าการเรียนวิชาสถิติและการวิจัยในการจัดการสุขภาพเป็นวิชาที่ยากต่อการทำความเข้าใจ และจากประสบการณ์สอนของ Nuansri<sup>23</sup> ในการสัมภาษณ์นักศึกษาที่เคยเรียนรายวิชาวิจัยพบว่า เป็นวิชาที่ค่อนข้างยาก ไม่น่าสนใจ และคะแนนสอบได้ผลไม่ดีเท่าที่ควร และนักศึกษาให้ข้อมูลว่าสำหรับการเรียนรู้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับวิเคราะห์ข้อมูล ควรสอนแบบเผชิญหน้าในห้องเรียน เนื่องจากจำเป็นต้องอาศัยทักษะและการฝึกปฏิบัติร่วมกับอาจารย์ผู้สอน ส่วนอุปสรรคของการเรียน คือ สัญญาณอินเทอร์เน็ตในการเรียนออนไลน์ไม่เสถียร ซึ่งเป็นอุปสรรคที่สำคัญ เนื่องจากรายวิชามีการปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนจากในห้องเรียนผ่านระบบออนไลน์ ซึ่ง Wayo, et al.<sup>12</sup> ได้กล่าวว่า การเรียนการสอนแบบออนไลน์มีข้อจำกัดในการเตรียมอุปกรณ์เชื่อมต่อระบบเครือข่าย พื้นที่ที่ไม่มีสัญญาณเครือข่ายอินเทอร์เน็ตรวมไปถึงความเร็วของอินเทอร์เน็ต มีผลทำให้การเรียนมีการติดขัดได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Chankong and Kaladee<sup>9</sup> พบว่า ปัญหาการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานตามความคิดเห็นของนักศึกษา คือ ความเร็วของสัญญาณอินเทอร์เน็ต ความทันสมัยของอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ หรือแท็บเล็ตรวมไปถึงความยุ่งยากของการใช้โปรแกรมต่าง ๆ เช่น การใช้โปรแกรม Microsoft Teams เป็นต้น

ส่วนอุปสรรคภาระงานในการเรียนจากรายวิชาอื่น สอดคล้องกับการศึกษาของ Pansa, Pojanapunya and Boonmoh<sup>24</sup> ที่พบว่าภาระงานในการเรียนจากรายวิชาอื่นที่มากส่งผลให้ขัดขวางการเรียนรู้ได้ หรือจากการศึกษาของ Pansa, Pojanapunya and Boonmoh<sup>24</sup> และ Phipatanapanit and Junsawang<sup>25</sup> พบว่าข้อเสียของการเรียนออนไลน์ ผู้เรียนมีภาระงานที่เพิ่มมากขึ้นเมื่อเทียบกับการเรียนในชั้นเรียนตามปกติ ซึ่งเกิดจากการปรับเปลี่ยนกิจกรรมจากในห้องเรียน โดยให้ผู้เรียนต้องศึกษาทำความเข้าใจด้วยตนเองมาล่วงหน้าเพื่อมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน นอกจากนี้ถึงแม้ว่าการเรียนแบบผสมผสานจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงข้อมูลได้หลากหลายและกว้างขวาง แต่ผู้สอนยังคงมีความกังวลว่าสอนได้ไม่ครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทำให้ต้องมีการมอบหมายงานเพิ่มขึ้น<sup>10</sup> และอุปสรรคด้านสิ่งแวดล้อมในการเรียนออนไลน์ เช่น มลพิษทางเสียง มีเสียงดังรบกวนในขณะเรียน สอดคล้องกับ

การศึกษาของ Pansa, Pojanapunya and Boonmoh<sup>24</sup> พบว่าข้อเสียจากการเรียนออนไลน์คือสภาพแวดล้อมไม่ช่วยเอื้ออำนวยในการเรียน มีเสียงดังรบกวน ทำให้ความสนใจและกระตือรือร้นในการเรียนลดลง และสอดคล้องกับการศึกษาของ Thano and Sawangtook<sup>13</sup> พบว่า ประสิทธิภาพการเรียนของนักศึกษาในช่วงสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 นักศึกษารู้สึกเครียดและกังวลกับการเรียน เนื่องจากสภาพแวดล้อมรบกวนขณะเรียน

สำหรับแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคการเรียนในรายวิชา ได้แก่ การร่วมทำงานกลุ่มโดยเพื่อนช่วยเพื่อน ซึ่งระบบเพื่อนช่วยเพื่อนนั้นทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เนื่องจากเพื่อนช่วยเพื่อนนั้นทำให้เกิดความเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายเพราะเป็นการสื่อสารในช่วงวัยเดียวกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ Srisomphan, et al.<sup>26</sup> พบว่าการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมแบบเพื่อนช่วยเพื่อนจากการสอบสาธิตย้อนกลับของระบบกลไกการคลอดของนักศึกษาพยาบาลส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เกิดทักษะ ผลคะแนนการเรียนรู้ในระดับดีมาก และการศึกษาของ Leartwanawattana, Tiprut and Thuaykaew<sup>27</sup> พบว่าวิธีการเรียนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนผู้เรียนมีความสุขอยู่ในระดับมาก ส่วนการศึกษาด้วยตนเอง เป็นรูปแบบหนึ่งที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ในช่วงที่มีการเรียนการสอนแบบออนไลน์ทำให้ผู้เรียนเกิดความตื่นตัว มีการวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น<sup>2</sup> สอดคล้องกับการศึกษา Noomuang, et al.<sup>28</sup> พบว่า ผู้เรียนมีพฤติกรรมการเตรียมตัวในการเรียนผ่านทางระบบออนไลน์อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ Penrattanahiran and Tantong<sup>16</sup> พบว่า กลยุทธ์ในการพัฒนาการเรียนการสอนในระบบออนไลน์ให้มีประสิทธิภาพ ประกอบไปด้วย การตั้งใจเรียน มีจดบันทึก อ่านหนังสือ มีการทบทวนความรู้อยู่เสมอ ค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง โดยศึกษาข้อมูลจากสื่อของอาจารย์ หาข้อมูลเพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ต รวมไปถึงการดูคลิปวิดีโอทัศน สรุปรูปเนื้อหาในยูทูป และการลองฝึกปฏิบัติด้วยตนเองตามคลิปวิดีโอทัศน มีส่วนช่วยสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี ซึ่งการเรียนการสอนแบบไฮบริดทำให้มีความสะดวกรวดเร็วในการเข้าถึงเนื้อหา บทเรียนในหน่วยต่าง ๆ ผู้เรียนเกิดทักษะการสืบค้นข้อมูลผ่านทางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ<sup>29</sup> และสอดคล้องกับการศึกษาของ Tantranont, et al.<sup>15</sup> พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยวิธีการเรียนแบบศึกษาด้วยตนเองถึงร้อยละ

61.90 ขณะที่ความพึงพอใจในรูปแบบการบรรยายร้อยละ 38.10 ส่วนการจัดให้เรียนในชั้นเรียนแบบเผชิญหน้า ควรมีการเพิ่มเนื้อหาและเพิ่มระยะเวลาเรียนในหัวข้อที่มีความยาก เนื้อหาซับซ้อน สอดคล้องกับประสบการณ์สอนของ Nuansri<sup>23</sup> ที่พบว่านักศึกษาให้ข้อมูลว่ารายวิชาวิจัยเป็นวิชาที่ยาก เนื้อหาค่อนข้างซับซ้อน สอดคล้องกับการศึกษาของ Chankong and Kaladee<sup>24</sup> ได้ศึกษาถึงความต้องการ สภาพปัญหาของผู้เรียน และข้อเสนอแนะจากอาจารย์ผู้สอนก่อนที่จะมีการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาสถิติและการวิจัย พบว่ารายวิชาวิจัยยังคงมีเนื้อหาที่ยาก ในส่วนของการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ควรมีการจัดการเรียนแบบเผชิญหน้าเพราะผู้เรียนต้องมีการฝึกปฏิบัติจริงและต้องอาศัยทักษะ และจากการศึกษาของ Pansa, et al.<sup>24</sup> ได้ศึกษาประสบการณ์ของผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการเพิ่มสัดส่วนของการเรียนในชั้นเรียนมากกว่าการเรียนแบบออนไลน์ ในสัดส่วน 70:30 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Phipatanapanit and Junsawang<sup>25</sup> นักศึกษาให้ข้อเสนอแนะว่าควรมีการแบ่งสัดส่วนเนื้อหาของการเรียนในห้องเรียนมากกว่าการเรียนแบบออนไลน์

### ข้อจำกัดของการศึกษา

ผลการศึกษาในครั้งนี้ คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นนักศึกษาพยาบาลที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการวิจัยเบื้องต้นทางพยาบาลเพื่อสนทนากลุ่ม ผลการศึกษาอาจไม่สามารถนำไปอ้างอิงถึงประชากรทั่วไปได้

### สรุป

การเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาลในช่วงสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 นักศึกษาได้เรียนรู้กระบวนการวิจัย เรียนรู้การทำงานเป็นทีม ทำงานด้วยความรอบคอบ สิ่งที่น่าสนใจจากการเรียนวิจัยให้ประสบความสำเร็จ เริ่มตั้งแต่ตัวเอง เพื่อน อาจารย์ที่ปรึกษาประจำกลุ่ม คำแนะนำจากรุ่นพี่ รูปแบบการจัดการเรียนสอน สื่อการเรียนรู้ ปัญหาและความท้าทายในการเรียนรู้ คือ สัญญาณอินเทอร์เน็ตและสิ่งแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย ดังนั้นการจัดการเรียนในช่วงสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อาจต้องมีความพร้อมของอุปกรณ์ สัญญาณอินเทอร์เน็ต การจัดเรียนในห้องเรียนสำหรับหัวข้อที่มีความยาก เพิ่มระยะเวลาเรียนรู้ให้เหมาะสมกับเนื้อหา เพื่อให้การเรียนรู้ของนักศึกษา มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อไป

### ข้อเสนอแนะและการนำไปใช้

1. ผลการศึกษาสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการจัดการเรียนรู้ รูปแบบออนไลน์ร่วมกับการเรียนในชั้นเรียนในรายวิชาอื่น ๆ อย่างไรก็ตามควรคำนึงถึงอุปสรรคในการเรียนรู้ เช่น ความพร้อมของอุปกรณ์ในการเรียน สัญญาณอินเทอร์เน็ต และรวมถึงภาระงานจากรายวิชาอื่น ๆ

2. การจัดรูปแบบการเรียนการสอนและระยะเวลาการเรียนรู้ควรเหมาะสมกับเนื้อหา เช่น การฝึกทักษะการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปควรฝึกในชั้นเรียนในรูปแบบกลุ่มเล็ก และเพิ่มระยะเวลาการเรียนรู้สำหรับเนื้อหาที่มีความยาก

### การมีส่วนร่วมในการเขียนบทความ

นักวิจัยทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินการวิจัย และการเขียนบทความวิจัย ทุกขั้นตอน

### การมีผลประโยชน์ทับซ้อน

งานวิจัยนี้ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน

### แหล่งทุนสนับสนุน

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากกองทุนวิจัยคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา ประจำปีงบประมาณ 2564

### กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย และผู้เข้าร่วมการวิจัยทุกท่านที่เสียสละเวลาและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์เพื่อการวิจัยในครั้งนี้

### เอกสารอ้างอิง

1. World Health Organization. Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) Situation Report-97 [Internet]. Geneva: World Health Organization; 2020 [cited 2022 May 15]. Available from: <https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/situation-reports/20200426-sitrep-97-covid-19.pdf>
2. Prince of Songkla University. Guidelines for teaching, learning and exam management during the coronavirus disease (COVID-19) pandemic situation Semester 1/2021. [Internet]. Songkla: Prince of Songkla University; 2021 [cite 2022 Aug 15]. Available from: [https://hatyai.psu.ac.th/sites/files/n9434\\_PSUAnnouncement\\_Guidelines\\_Teaching\\_Learning%20and%20Exam\\_21\\_May\\_2021\\_F1.pdf](https://hatyai.psu.ac.th/sites/files/n9434_PSUAnnouncement_Guidelines_Teaching_Learning%20and%20Exam_21_May_2021_F1.pdf)
3. Cheevakasemsook A. Nursing teaching and learning management with blended learning in new normal era. 2021. JHNR. 2021; 37(1): 25-37. Thai.
4. Rueangsawat S, Saetew P, Choome P. The effect of blended learning management on 21st century learning skills for

- nursing students, Boromarajonani College of Nursing, Surat Thani. *JRTAN*. 2020; 21(1): 235-44. Thai.
5. Yimyam S, Charuwatcharapaniskul U, Chareonsanti J, et al. Developing on blended learning for developing the 21<sup>st</sup> century learning skills. *Nursing J*. 2015; 42(2): 129-40. Thai.
6. Bamrungsetthapong S, Tharnpanya P, Satjharuthai K. Hybrid learning and the quality improvement of Thailand's education in the 21<sup>st</sup> century. *Narkbhut NSTRU*. 2020; 12(3): 213-24. Thai.
7. Khamchan P, Thailek T, Thasaneesuwan S. Learning outcome according to Thai qualifications framework for higher education as perceived by nursing students regarding the hybrid learning approach in an elementary nursing research subject. *Songklanagarind J Nurs*. 2022; 42(3): 63-73. Thai.
8. Chankong W, Kaladee A. Hybrid learning design in statistics and research in health management for graduate students during the COVID-19 outbreak. *P.H. Policy & Law*. 2022; 8(2): 295-311. Thai.
9. Suphakworakul C, Hoksuvan S, Chompoolong N. A development of instructional system with hybrid learning for undergraduate students at Rajabhat University. *JEM-MSU*. 2017; 23(1): S66-7. Thai.
10. Phornphisutthimas S, Chanchaichaovivat A. Issue and challenge of teaching science: Successful online-learning management. *JSSE*. 2022; 5(1): 172-80. doi: 10.14456/jsse.2022.15. Thai.
11. Hussein E, Daoud S, Alrabaiah H, et al. Exploring undergraduate students' attitudes towards emergency online learning during COVID-19: A case from the UAE. *Child. Youth Serv. Rev*. 2020; 119: 1-7. doi: 10.1016/j.childyouth.2020.105699.
12. Wayo W, Charoennukul A, Kankaynat C, et al. Online learning under the COVID-19 epidemic: Concepts and applications of teaching and learning management. *RHPCJournal*. 2020; 14(34): 285-98. Thai.
13. Thanop P, Sawangtook S. Lived experiences of nursing students in practicum in midwifery 2 during coronavirus disease 2019 pandemic: A phenomenological study. *KJN*. 2022; 29(2): 292-307. Thai.
14. Lertsakomsir M, Puengsema R. Learning behaviors of nursing students to study online during the COVID-19 situation. *JONAE*. 2021; 14(1): 33-47. Thai.
15. Tantranont K, Tuanrat W, Kaewthummanukul K. The application of a blended learning approach to an epidemiology course. *Nursing J*. 2018; 45(1): 100-9. Thai.
16. Penrattanahiran R, Tantong A. Impact and coping strategies in online learning of students under the circumstances on Covid-19 pandemic. *JOMLD*. 2022; 7(4): 208-33. Thai.
17. Jeranukul A, Phromkeawngam S. Experience of online teaching and learning in Adult and Gerontological Nursing Practicum II Subject during the Coronavirus disease 2019 pandemic: A case study. *TRC Nurs J*. 2021; 14(2): 264-82. Thai.
18. Jerayingmongkol P, Wongnoi A, Sukhawadee B, et al. Experiences of being quarantined to prevent the spread of coronavirus (COVID 19) among nursing students. *JNHR*. 2021; 22(1): 110-24. Thai.
19. Lincoln Y, Guba S. *Naturalistic inquiry*. Sage: Newbury Park; 1995.
20. Elo S, Kyngäs H. The qualitative content analysis process. *J Adv Nurs*. 2008; 62(1): 107-15. doi: 10.1111/j.1365-2648.2007.04569.x.
21. Craig K, Humburg M, Danish JA, et al. Increasing students' social engagement during COVID-19 with net create: Collaborative social network analysis to map historical pandemics during a pandemic. *Inf. Learn Sci*. 2020; 121(7/8): 533-47. doi: 10.1108/ILS-04-2020-0105.
22. Lovrić R, Farčić N, Mikšić Š, et al. Studying during the COVID-19 pandemic: A qualitative inductive content analysis of nursing students' serceptions and experiences. *Educ Sci*. 2020; 10(7): 188. doi: <https://doi.org/10.3390/educsci10070188>.
23. Nuansri M. The development of students' achievement in educational research subject through blended learning management. *SERJ*. 2021; 24(13): 77-94. Thai.
24. Pansa D, Pojanapunya P, Boonmoh A. Students' perceptions of classroom learning and emergency online learning during COVID-19 pandemic. *Pasaa Paritat*. 2022; 37(2565): 1-22. Thai.
25. Phipatanapanit P, Junsawang C. Benefits, obstacles, and satisfaction with blended learning as perceived by nursing students in nursing pathophysiology course. *NJPH*. 2022; 32(1): 126-38. Thai.
26. Srisomphan K, Sirisakulpaisarn B, Bormann SV. Peer-assisted learning strategy in return-demonstration exam for mechanism of labor. *J Health Res*. 2017; 11(2): 138-46. Thai.
27. Leartwanawattana J, Tiprut W, Thauykaew B. The effect of peer-assisted learning strategies on nursing students' learning achievement and happiness regarding the human skeletal system of the anatomy and physiology 1 course. *JONAE*. 2015; 8(3): 93-104. Thai.
28. Noomaung S, Thongsukkaew S, Sri-oon S, et al. Behaviors and success factors in online learning on Microsoft Teams application during the COVID-19 situation. *URU-J.ISD*. 2022; 12(1): 1-14. Thai.
29. Thungkanai K. Blended learning in a new normal. *JES*. 2021; 15(1): 29-43. Thai.